

Pilt: Noored Kotkad FB leht

15–19-aastaste arvamus riigikaitsest 2023

Tellijä: Kaitseministeerium

Töö teostaja: Eesti Uuringukeskus OÜ

Juuni 2023

SISUKORD

KOKKUVÕTE	3
METOODIKA	5
TULEMUSED.....	8
1. Uhus Eestis elamise üle.....	8
2. Huvi Kaitseliidu noorteorganisatsioonide vastu	8
3. Hinnangud riigikaitseõpetusele põhikoolis.....	9
4. Hinnangud ajateenistusele	9
5. Hinnangud Eesti julgeoleku ohtudele	11
6. Hinnangud Eesti iseseisvale kaitsevõimele	12
7. Informeeritus kaitsetegevustest välisriigi rünnaku korral	13
8. Kaitsetahe	14
9. Huvi kaitsevaldkondade vastu	15

KOKKUVÕTE

OÜ Eesti Uuringukeskus viis 2023. aasta kevadel Kaitseministeeriumi tellimusel läbi 15–19-aastaste noorte ja Kaitseliidu noorteorganisatsioonide liikmete seas küsitluse, mille peamiseks eesmärgiks oli uurida noorte suhtumist ja hoiakuid riigikaitse teemalistes küsimustes.

Noortelt uuriti, kuidas peaks olema korraldatud riigikaitseõpetus läbi formaalse ja mitteformaalse õppe. 2023/24 õppeaastal muutub riigikaitseõpetus gümnaasiumiastmes kohustuslikuks õppeaineks. Noortelt aga uuriti, kas riigikaitseõpetus võiks olla mingis vormis õppekavas juba põhikoolis. Uuringust selgus, et 84% noorte ning 91% Kaitseliidu noorte hinnangul võiks see nii olla. Viiendik noori arvas, et see võiks olla põhikoolis lausa kohustusliku aina.

Noormeeste ajateenistuse läbimist peab pigem vajalikuks või väga vajalikuks 81% noortest ja 92% Kaitseliidu noortest ning ka huvi antud valdkonna vastu on suur. Sarnaselt elanikkonnale suhtub veidi üle poole noortest ajateenistuse kohustusest kõrvalehoidjatesse taunivalt. Ligikaudu 80-90% nii kõigist noortest, Kaitseliidu noortest kui ka Eesti elanikkonnast arvab, et naistel võiks olla võimalus läbida ajateenistus vabatahtlikus korras. Sealjuures ollakse sagedamini seisukohal, et naised võiks sel juhul läbida ajateenistust samadel alustel meestega, kui eraldi programmi järgi.

Mitteformaalset õpet riigikaitse valdkonnas pakutakse läbi Kaitseliidu noorteorganisatsioonide Kodutütred ja Noored Kotkad. Kaitseliidu noorteorganisatsioonidesse kuulub 5% 15–19-aastastest noortest ning uuringu järgi tunneb sama palju noori huvi nende organisatsioonidega liitumise vastu. Noortelt uuriti, kuivõrd on nad huvitatud osalema teistes kaitsevaldkonnaga seotud organisatsioonides. Kõige enam tuntakse huvi siseturvalisuse valdkonna vastu, veidi vähem ollakse huvitatud Kaitseväe tegevteenistuse astumisest ning Kaitseväe Akadeemias õppimisest. **Võrreldes 15–19-aastaste noorte üldiste näitajatega on Kaitseliidu noored kõikidest kaitsevaldkondadest keskmiselt enam huvitatud, eriti Kaitseliidu või Naiskodukaitsega liitumisest (39% vs 83%), Kaitseväe Akadeemias õppimisest (34% vs 54%) ning Kaitseväe tegevteenistuse astumisest (33% vs 56%).**

Noortelt uuriti, milliseid julgeolekuohte nad näevad Eesti riigile lähimate aastate jooksul ning kuidas nad hindavad Eesti iseseisvat kaitsevõimet. Noored peavad Eesti turvalisusele kõige tõenäolisemateks ohtudeks valeuudiste levikut, küberrünnakuid riiklike süsteemide, asutuste, ettevõtete või elanike vastu ning globaalseid kliimamuutusi. Kõige ebatõenäolisemateks ohtudeks peetakse suurt tööstusõnnetust või tuumakatastroofi Eesti lähistel, ulatuslikku sõjalist rünnakut Eesti vastu ning epideemiate levikut.

Juhul kui Eestit peaks ründama mõni riik, siis tuleks 81% noorte arvates osutada pigem või kindlasti relvastatud vastupanu. Noored hindavad oma teadlikkust sellest, kuidas võimaliku välisriigi kallaletungi korral käituda küllaltki madalaks – vaid 44% peab end täiesti piisavalt või pigem piisavalt informeerituks, mida neil taolises olukorras oleks võimalik riigi kaitsmiseks teha. Kaitseliidu noored hindavad oma teadlikkust aga kõrgemalt - 61% hindab

oma teadmisi selles osas pigem või täiesti piisavaks. Sõjalise olukorraga toimetulekuks vajaksid noored endi hinnangul kõige enam infot evakueerimise ja varjumise korralduse kohta lahingtegevuse eest, kuid samas ka võimaluste kohta, kuidas nad saaksid ise panustada lahingtegevusse. Kaitseliidu noored on endi hinnangul keskmisest enam informeeritud kuidas käituda välisriigi kallaletungi korral.

Eesti iseseisvasse kaitsevõimesse on noortel oluliselt enam usku kui elanikkonnal üldiselt, samas noorte ja elanikkonna kaitsetahe on sarnane. Noorte seas on vaid 3% neid, kes üldse ei usu iseseisvasse kaitsevõimesse. Oma võimete ja oskuste kohaselt oleks valmis kaitsetegevuses osalema kokku 2/3 noortest. Kaitseliidu noorte valmisolek kaitsetegevustes osalemiseks on aga oluliselt kõrgem. Kui Eestile tungitaks kallale, siis veidi üle veerandi noortest osaleks kõige tõenäolisemalt sõjalises kaitsetegevuses, viiendik osaleks sõjalises kaitsetegevuses abistavalt, samuti viiendik osaleks mittesõjalises kaitsetegevuses, 5% ei osaleks kaitsetegevuses, kuid jääks Eestisse ning viiendik püüaks Eestist lahkuda. **Kõrvutades elanikkonnaga on noored, eriti Kaitseliidu noored, enam valmis osalema otseselt sõjalistes kaitsetegevustes. Võrreldes 15–19-aastaste noorte keskmiste näitajatega, on Kaitseliidu noorte aktiivne kaitsetahe ehk valmisolek osaleda sõjalises kaitsetegevuses viiendiku võrra kõrgem, sealjuures valmidust sõjalises vastupanus kindlasti osaleda väljendasid Kaitseliidu noored 15% võrra sagedamini. Kaitseliidu noorte passiivne kaitsetahe ehk toetus relvastatud kaitsetegevusele on samas sarnane antud vanusegrupi üldise tulemusega (vastavad näitajad 84% ja 79%).**

Kokkuvõttes on Eestis elamise üle väga või pigem uhked 89% 15–19-aastastest noortest ning 95% Kaitseliidu noortest, mis on tugevaks eelduseks, et noored sooviksid Eestis elada ja oma riiki kaitsta.

METOODIKA

Käesoleva uuringu eesmärk oli kaardistada 15–19-aastaste noorte teadlikkust, suhtumist ja hoiakuid riigikaitsealistes küsimustes. Lisaks uuriti, kas Kaitseliidu noorteorganisatsioonidesse kuuluvate noorte hinnangud erinevad nendesse organisatsioonidesse mittekuuluvate noorte arvamuselt.

Uuring viidi läbi kahes sihtrühmas 15–19-aastased noored (üldkogum 72 125 inimest, Statistikaamet 2023. a.) ning 15–19-aastased noored (uuringus edaspidi „noored“), kes on aktiivsed või endised Kaitseliidu noorteorganisatsioonide liikmed (uuringus edaspidi „Kaitseliidu noored“):

- 1) 15–19-aastased noored (475 vastajat), sh 5% aktiivseid Kaitseliidu noorteorganisatsioonide liikmeid;
- 2) 15–19-aastased noored, kes on aktiivsed või endised Kaitseliidu noorteorganisatsioonide liikmed (418 vastajat)

Vastajate profiilid on välja toodud joonistel 1 ja 2.

Mõlemad küsitlused viidi läbi Norstat Eesti AS veebiküsitluskeskkonnas. Andmete kogumine toimus perioodil 12.-31. mai 2023.

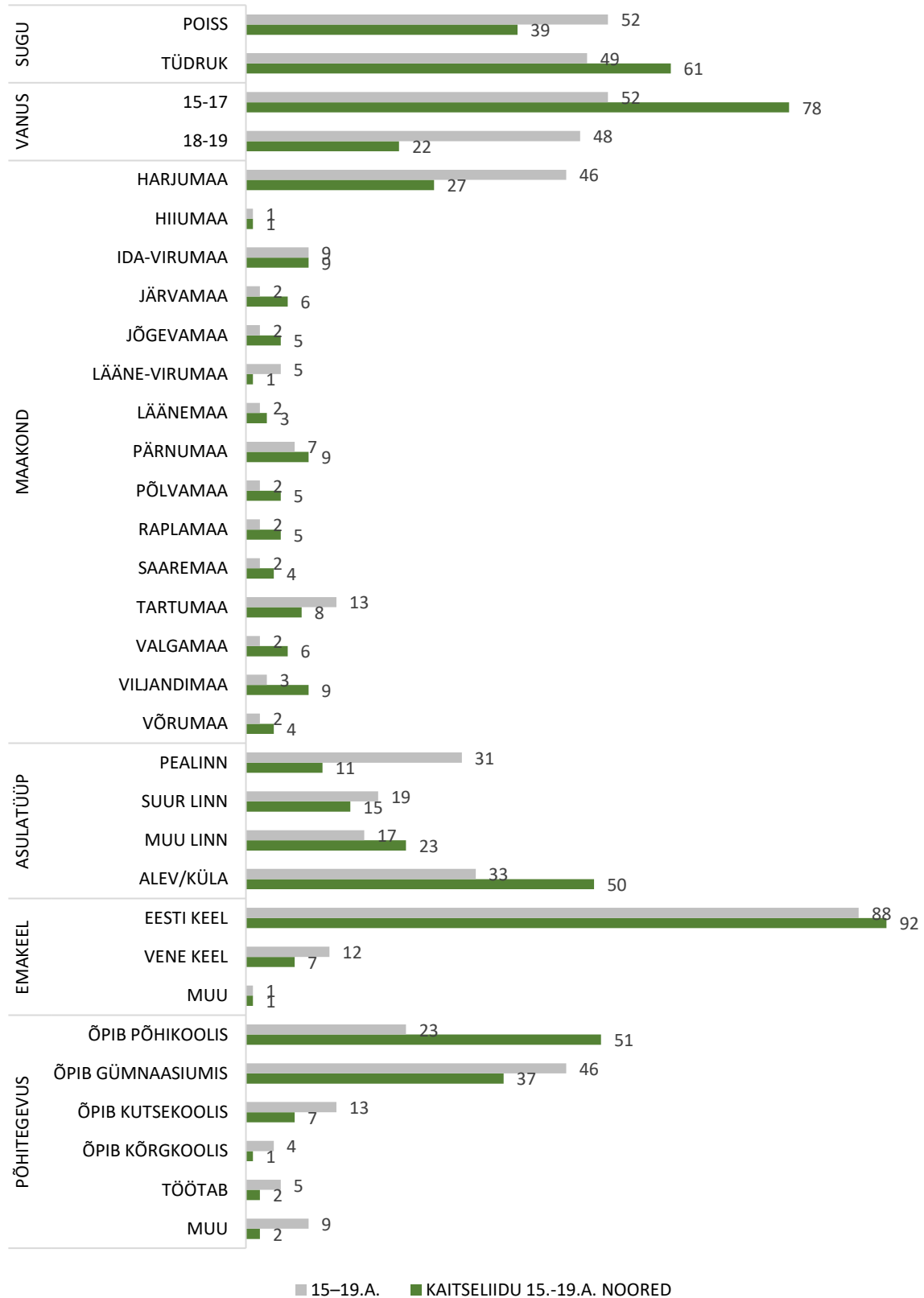
15–19-aastaste noorte küsitluse kontaktibaasina kasutati Norstat Eesti veebipaneeli ning viidi läbi ka lisavärbamine sotsiaalmeedias. Kaitseliidu noorteorganisatsioonide praeguseid ja endiseid liikmeid värbas küsitlusse Kaitseliit.

15–19-aastaste küsitluse valim koostati lähtudes põhimõttest, et see esindaks Eesti vastavaealist sihtrühma soo ja maakonna lõikes. Peale küsitlust kaaluti kogutud andmed üldkogumile esinduslikuks.

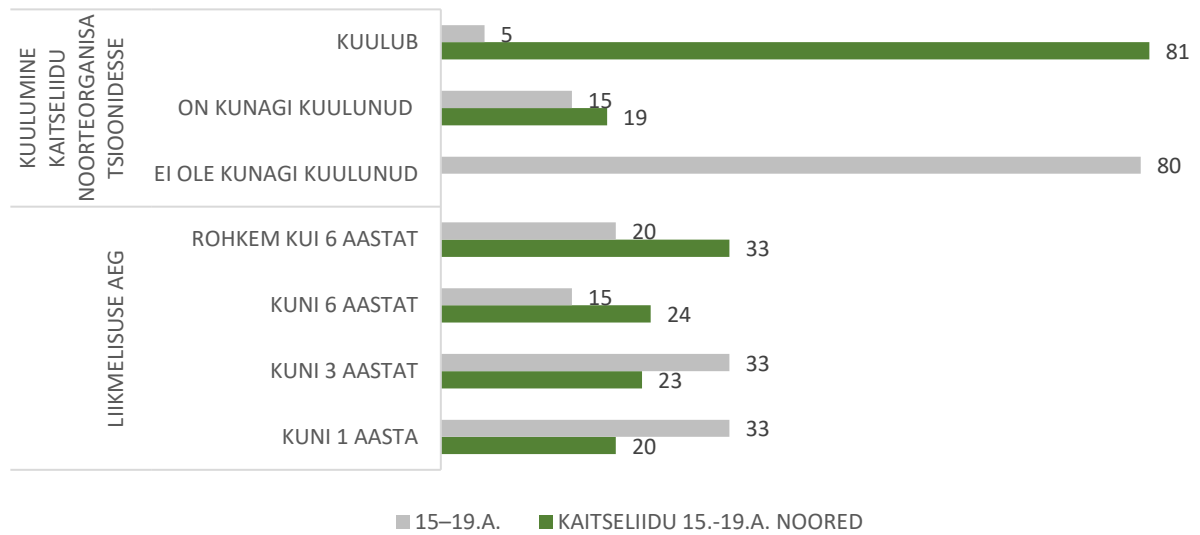
15–19-aastaste elanike valimi suurim valimiviga ei ületa 95% usaldusnivool $\pm 4,5\%$. Valimist väiksemate rühmade (kitsamad sihtrühmad) vaatlemisel võib viga olla suurem.

Kuna sarnast uuringut on läbi viidud ka 15–74-aastaste Eesti elanike seas (uuringus edaspidi „elanikkond“), siis on käesoleva uuringu tulemusi võrreldud ka selle sihtrühmaga. Võrdlusandmed põhinevad Kaitseministeeriumi tellimusel läbi viidud uuringul „Avalik arvamus riigikaitsest 2023“.

Küsitlustulemuste töötlemiseks kasutati andmetöötluspakette *MS Excel* ja *SPSS*. Joonistel toodud andmed on ümardatud arvutiprogrammi poolt ja seetõttu võib ridade või veergude summa moodustada kohati alla või üle 100%.

Joonis 1. Valimi kirjeldus (%).

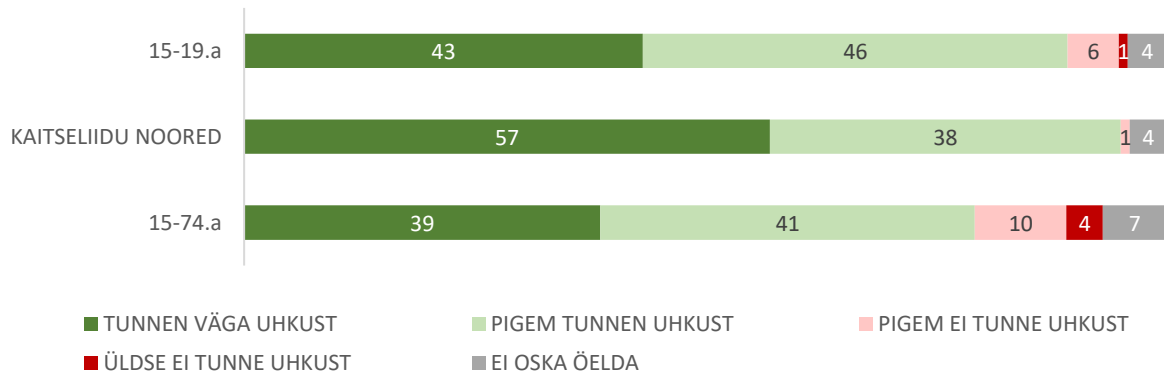

Joonis 2. Kuulumine Kaitseliidu noorteorganisatsioonidesse (%)

TULEMUSED

1. Uhkus Eestis elamise üle

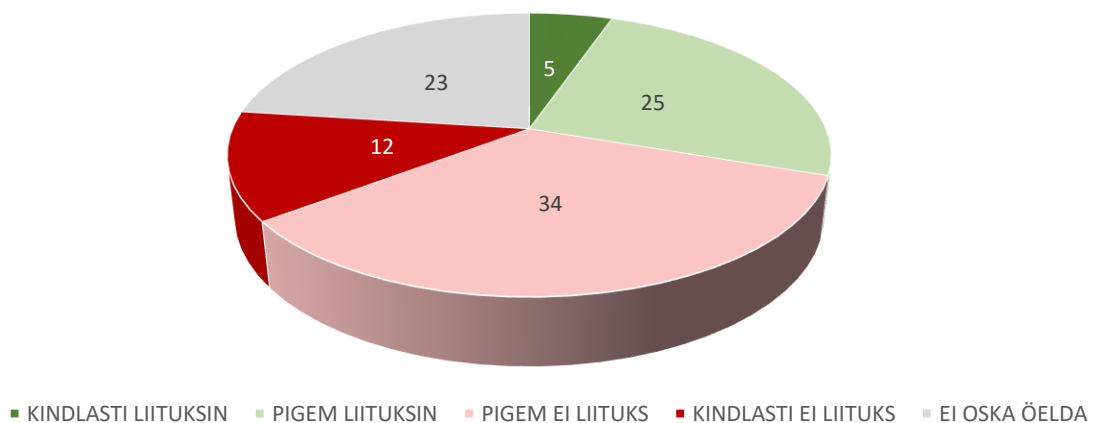
Eestis elamise üle on väga või pigem uhke 89% noortest, sealjuures 43% on väga uhked (joonis 3). Kaitseliidu noorte seas on aga oluliselt rohkem neid, kes tunnevad Eestis elamise üle väga uhkust (57%). Võrreldes elanikkonnaga on noored Eestis elamise üle enam uhked (80% vs 89%).

Joonis 3. Kuivõrd tuntakse uhkust Eestis elamise üle (%).

2. Huvi Kaitseliidu noorteorganisatsioonide vastu

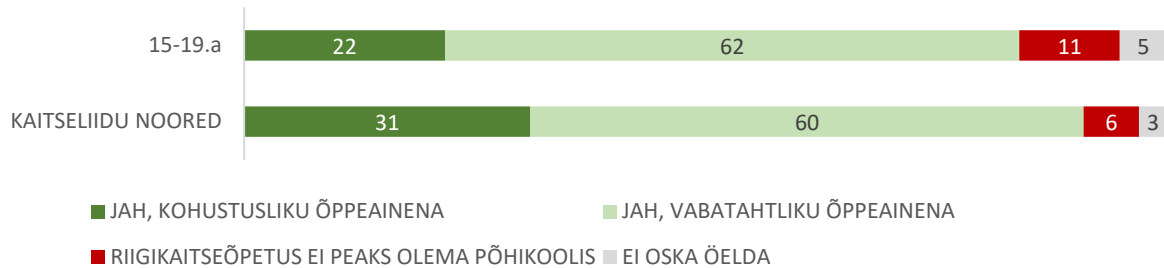
Noortelt, kes ei ole kunagi liitunud ühegi Kaitseliidu noorteorganisatsiooniga, uuriti, kuivõrd nad oleksid huvitatud Kodutütarde või Noorte Kotkaste liitumisest. Kindlat huvi näitas üles 5% noortest, 59% oli kõhkleva seisukohal ning 12% noortest ei tundnud üldse huvi (joonis 4). Ligikaudu veerand noortest ei osanud seisukohta võtta.

Joonis 4. Noorte huvi Kodutütarde või Noorte Kotkaste organisatsiooniga liitumise vastu (%
N= 362)

3. Hinnangud riigikaitseõpetusele põhikoolis

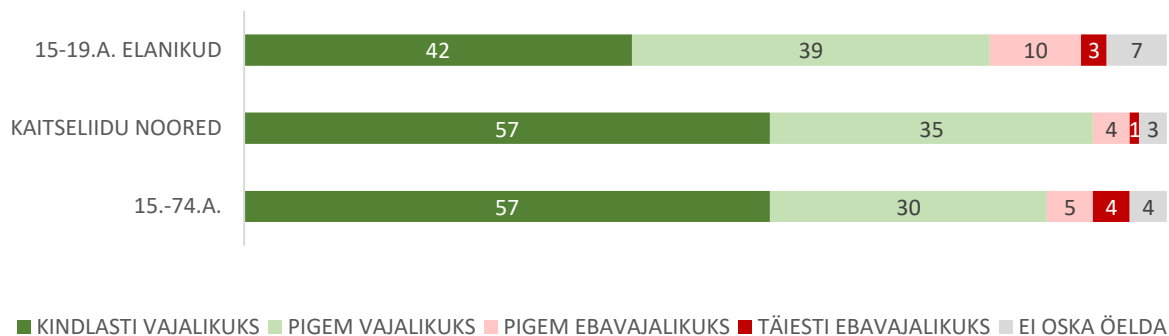
Noortelt uuriti, kas nende arvates võiks riigikaitseõpetus olla põhikooli õppekavas. 84% noortest arvas, et riigikaitseõpetust võiks õpetada põhikoolis ning nendest omakorda 22% arvas, et see võiks olla kohustuslik õppeaine (joonis 5). Ligikaudu kümnendiku noorte hinnangul ei peaks riigikaitseõpetus olema põhikooli õppekavas ning 5% ei osanud seisukohta võtta. Kaitseliidu noorteorganisatsioonide liikmetest oli 91% nõus sellega, et riigikaitseõpetust võiks õpetada põhikoolis.

Joonis 5. Hinnang, kas riigikaitseõpetus võiks olla põhikooli õppekavas (%).

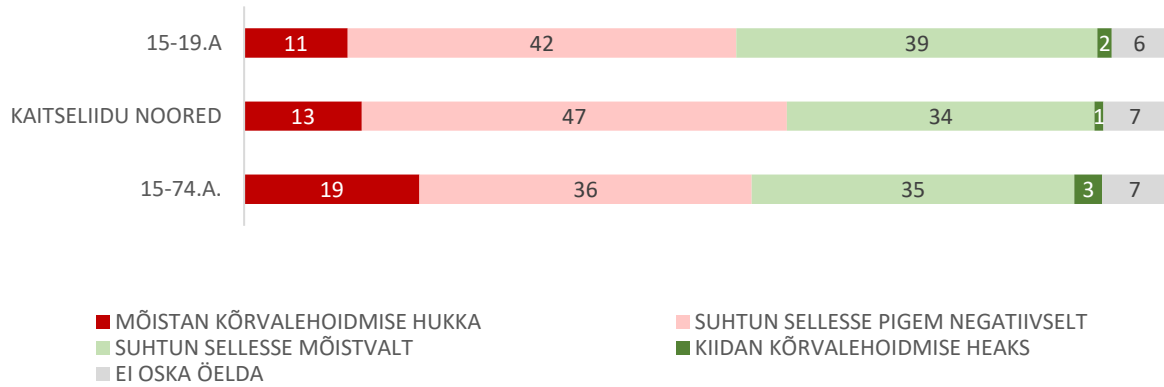
4. Hinnangud ajateenistusele

Noormeeste ajateenistuse läbimist pidas pigem või väga vajalikuks 81% noortest ning 92% Kaitseliidu noortest (joonis 6). Võrreldes elanikkonnaga üldiselt on 15–19-aastased vähem veendunud selles, et noormehed peaksid läbima ajateenistust (87% vs 81%).

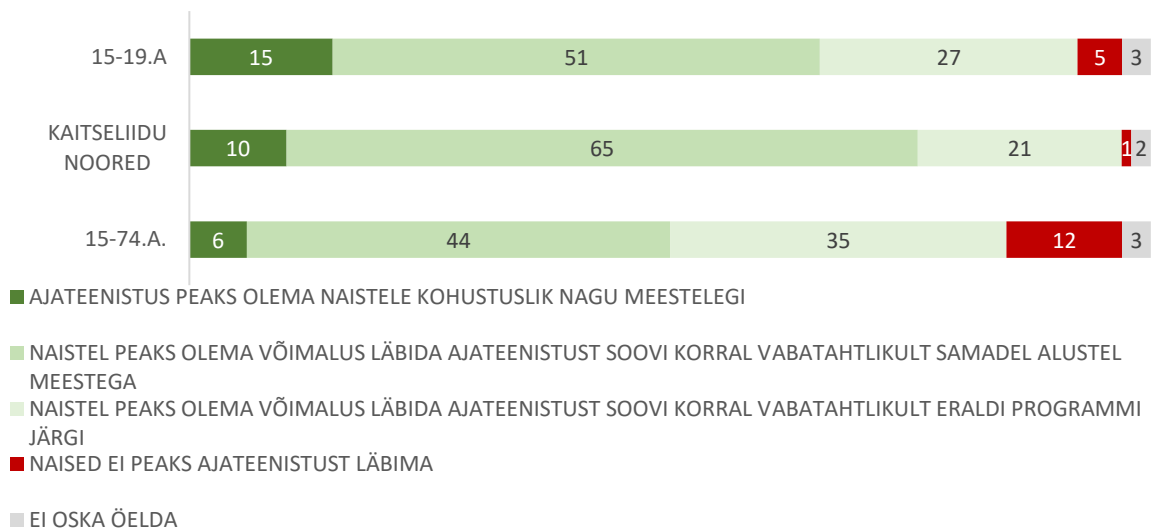
Joonis 6. Kuivõrd vajalikuks peetakse noormeeste jaoks ajateenistuse läbimist (%).

Veidi üle poole noortest suhtub ajateenistuse kohustusest kõrvalehoidjatesse taunivalt – 42% suhtub sellesse pigem negatiivselt ja 11% mõistab sellise käitumise täielikult hukka (joonis 7). Samas 39% suhtub mõistvalt ning 2% kiidab kõrvalehoidmise heaks. **Kaitseliidu noorte seas on 60% neid, kes mõistavad kõrvalehoidjad hukka või suhtub neisse negatiivselt. Samas võrreldes elanikkonnaga on noorte seas siiski vähem neid, kes mõistavad ajateenistusest kõrvalehoidmise hukka (19% vs 11%).**

Joonis 7. Suhtumine ajateenistusest kõrvalehoidmisse (%).

Naiste kohustuslikus korras ajateenistuse läbimist toetab 15% noortest ja 10% Kaitseliidu noortest (joonis 8). Küll aga leiab nii enamik 15–19-aastastest noortest, samaealistest Kaitseliidu noortest kui ka Eesti elanikkonnast, et naistel võiks olla võimalus läbida ajateenistus vabatahtlikus korras. Sealjuures ollakse sagedamini seisukohal, et naised võiks sel juhul läbida ajateenistust samadel alustel meestega, kui eraldi programmi järgi. Võrreldes elanikkonna hinnangutega on noorte seas oluliselt vähem neid, kelle arvates ei peaks naised üldse ajateenistust läbima (12% vs 5%), sealjuures Kaitseliidu noorte seas on sellise suhtumisega vaid 1%.

Joonis 8. Suhtumine naiste osalemisse ajateenistuses (%).

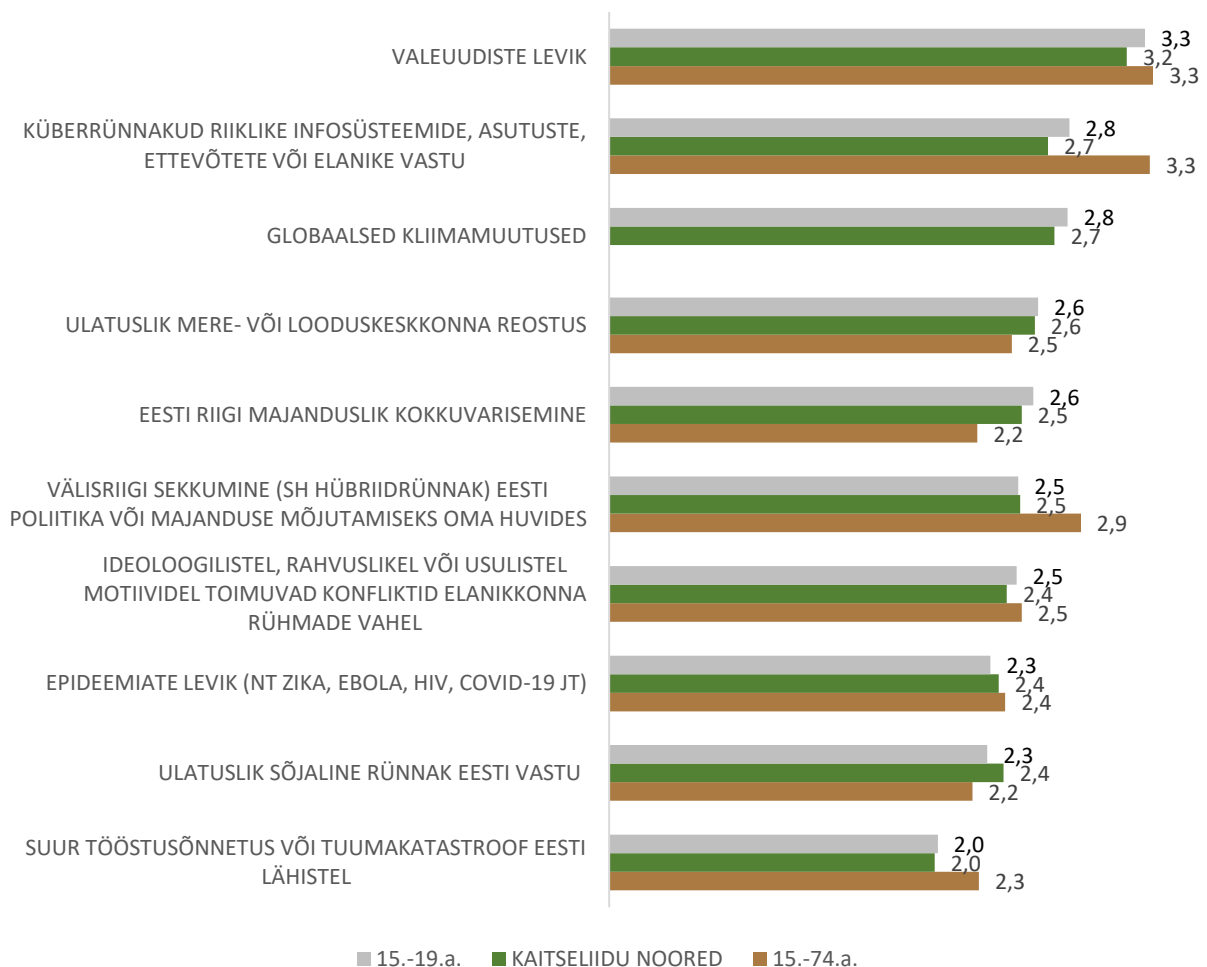
5. Hinnangud Eesti julgeoleku ohtudele

Selgitamaks, millisena tajutakse ohte Eestile, esitati vastajaile kümme erinevat võimalikku ohtu ning paluti hinnata nende esinemise tõenäosust (joonis 9).

Noored peavad Eesti turvalisusele kõige tõenäolisemateks ohtudeks vaeuudiste levikut (keskmine 3,3 palli 4-palli skaalal), küberrünnakud riiklike süsteemide, asutuste, ettevõtete või elanike vastu (2,8) ning globaalseid kliimamuutusi (2,8).

Kõige ebatõenäolisemateks ohuallikateks peetakse suurt tööstusõnnetust või tuumakatastroofi Eesti lähistel (2,0), ulatuslikku sõjalist rünnakut Eesti vastu (2,3) ning epideemiate levikut (2,3).

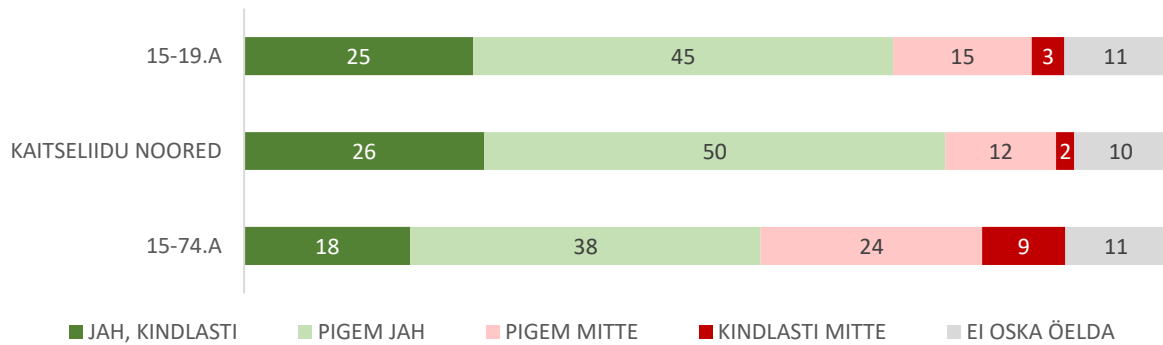
Võrreldes elanikkonnaga näevad noored suurema ohuna Eesti riigi majanduslikku kokkuvarisemist (2,2 vs 2,6 palli) ning väiksema ohuna välisriigi sekkumist Eesti poliitika või majanduse mõjutamiseks oma huvides (2,9 vs 2,5 palli). Kaitseliidu noorte hinnangud ohtudele on sarnased noorte arvamusele tervikuna.

Joonis 9. Hinnangud Eestit lähemate aastate jooksul ähvardavate ohtude tõenäosusele (4-palli skaala, kus 1= täiesti ebatõenäoline...4=väga tõenäoline; keskmine)

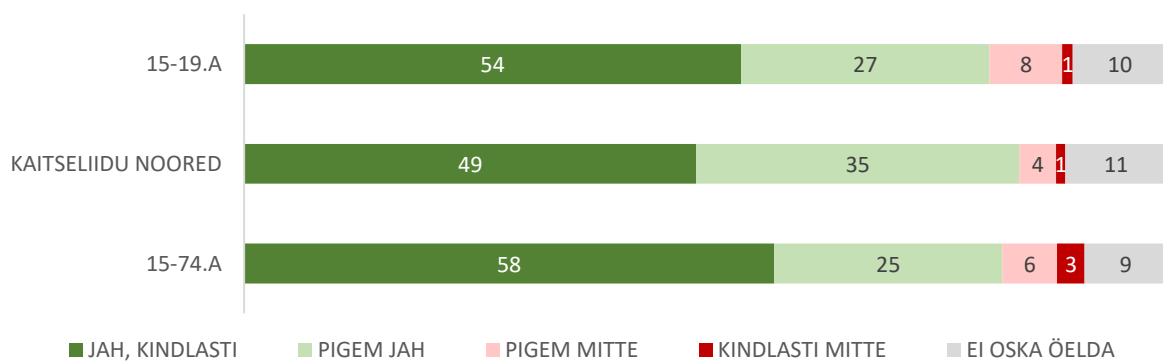
6. Hinnangud Eesti iseseisvale kaitsevõimele

Veerand noortest usub kindlalt Eesti iseseisvasse kaitsevõimesse kuni liitlaste saabumiseni, vaid 3% on neid, kes üldse ei usu (joonis 10). Noortel on oluliselt enam usku Eesti iseseisvasse kaitsevõimesse kui elanikkonnal üldiselt (70% vs 56%).

Joonis 10. Usk Eesti iseseisvasse kaitsevõimesse võõrriigi relvastatud kallaletungi korral (%).

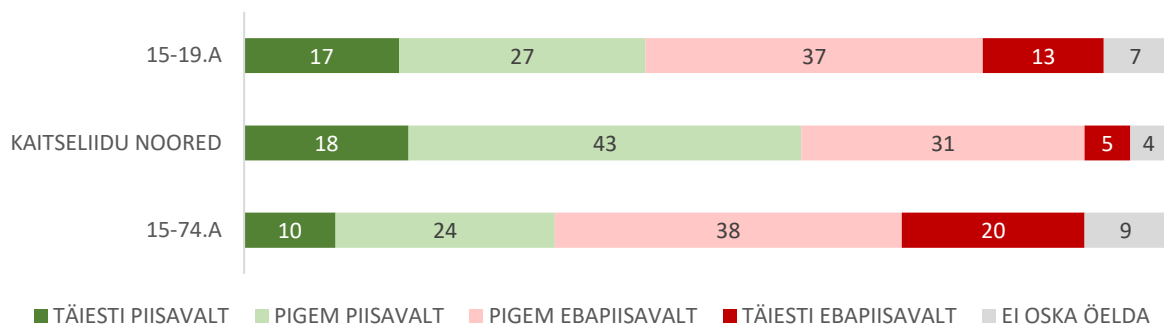
Relvastatud vastupanu osutamist võõrriigi rünnaku puhul peab kindlasti või pigem vajalikuks 81% noortest (joonis 11). Ligikaudu kümnendik ei pea seda pigem või üldse oluliseks ning samapalju on ka neid, kes ei oska hinnangut anda. Kaitseliidu noorte seas on veidi vähem nii neid, kes arvavad, et Eesti peaks kindlasti osutama relvastatud vastupanu (5% võrra vähem), kui ka neid, kelle hinnangul seda pigem või kindlasti tegema ei peaks (4% võrra rohkem). Noorte arvamus elanikkonna hinnangutest üldiselt väga palju ei erine, veidi vähem on noorte seas vaid relvastatud vastupanu kindlaid toetajaid.

Joonis 11. Hinnangud relvastatud vastupanu osutamise vajadusele olukorras, kus Eestit ründaks mõni riik (%).

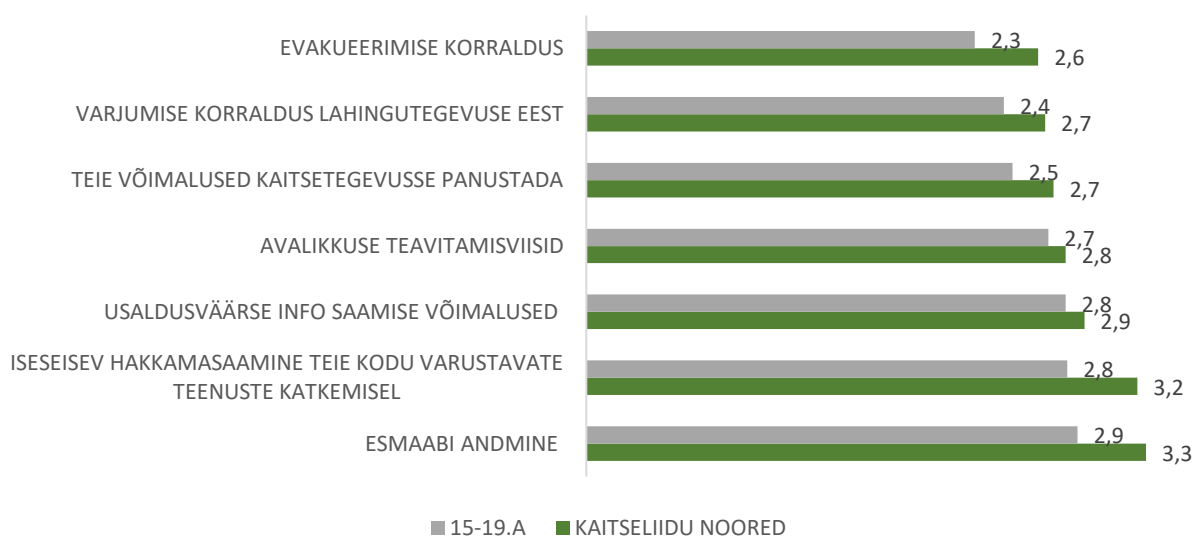
7. Informeeritus kaitsetegevustest välisriigi rünnaku korral

Noored hindavad oma teadlikkust sellest, kuidas võimaliku välisriigi kallaletungi korral käituda, küllaltki madalaks – vaid 44% peab end täiesti või pigem piisavalt informeerituks, mida neil taolises olukorras oleks võimalik riigi kaitsmiseks teha (joonis 12). 50% noortest on endi hinnangul välisriigi kallaletungi korral vajalikust käitumisest puudulikud teadmised. Kaitseliidu noored hindavad oma teadlikkust, mida nad saaksid teha Eesti kaitseks välisriigi rünnaku korral, oluliselt kõrgemalt kui teised noored – 61% hindab enda teadmisi sellest pigem või täiesti piisavaks.

Joonis 12. Informeeritus sellest, mida saaks teha Eesti kaitseks juhul, kui Eestit ähvardaks välisriigi kallaletung (%).

Noortel paluti 4-palli skaalal hinnata kuivõrd informeeritud on nad sellest, kuidas käituda välisriigi kallaletungi korral. Kõige enam vajaksid noored infot evakueerimise korralduse kohta (keskmine 2,3 palli), varjumise korralduse kohta lahingtegevuse eest (2,4) ning võimalustest lahingtegevusse panustada (2,5) (joonis 13). Enim ollakse kursis esmaabi andmisega (2,8). Kaitseliidu noored on oma eakaaslastega võrreldes enam informeeritud, kuidas käituda välisriigi kallaletungi korral.

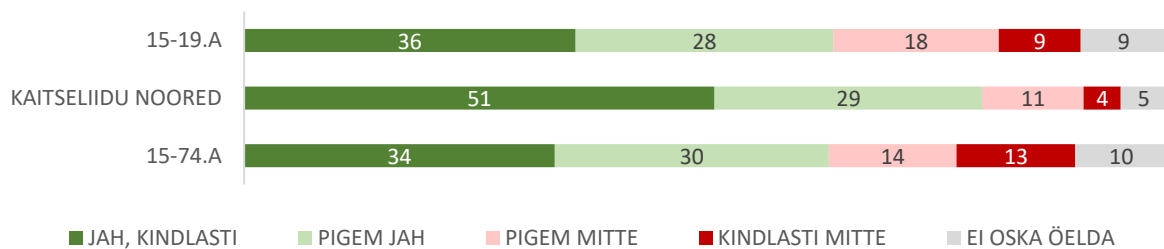

Joonis 13. Infovajadus riigi tegevuse ja isikliku elukorralduse kohta välisriigi kallaletungi võimaluse korral (4-palli skaala, kus 1=üldse halvasti informeeritud...4=väga hästi informeeritud; keskmine).

8. Kaitsetahe

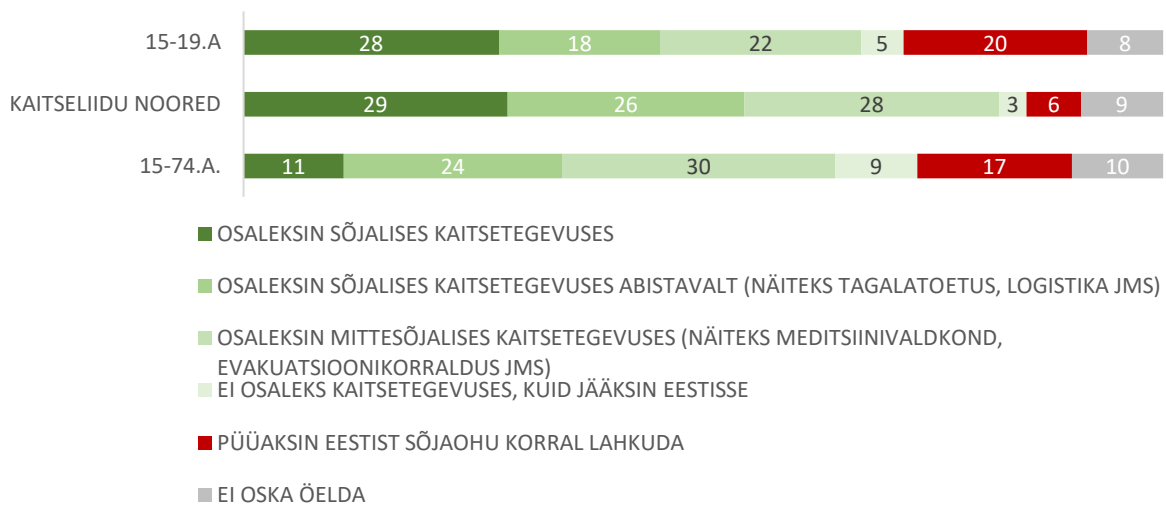
Oma võimete ja oskuste kohaselt oleks valmis kaitsetegevuses osalema kokku 64% noortest (joonis 14). Kindlasti oleks selleks valmis 36% ja pigem valmis 28% noortest, samas kui valmisolek pigem puudub 18% ning täielikult puudub 9% noortest. Kaitseliidu noorte valmisolek kaitsetegevustes osalemiseks on aga oluliselt suurem (80%), nendest 29% on pigem ja 51% täiesti valmis osalema kaitsetegevustes.

Üldiselt noorte kaitsetahe elanikkonnast tervikuna märkimisväärselt ei erine.

Joonis 14. Valmisolek osaleda kaitsetegevuses, kui Eestile tungitaks kallale (%).

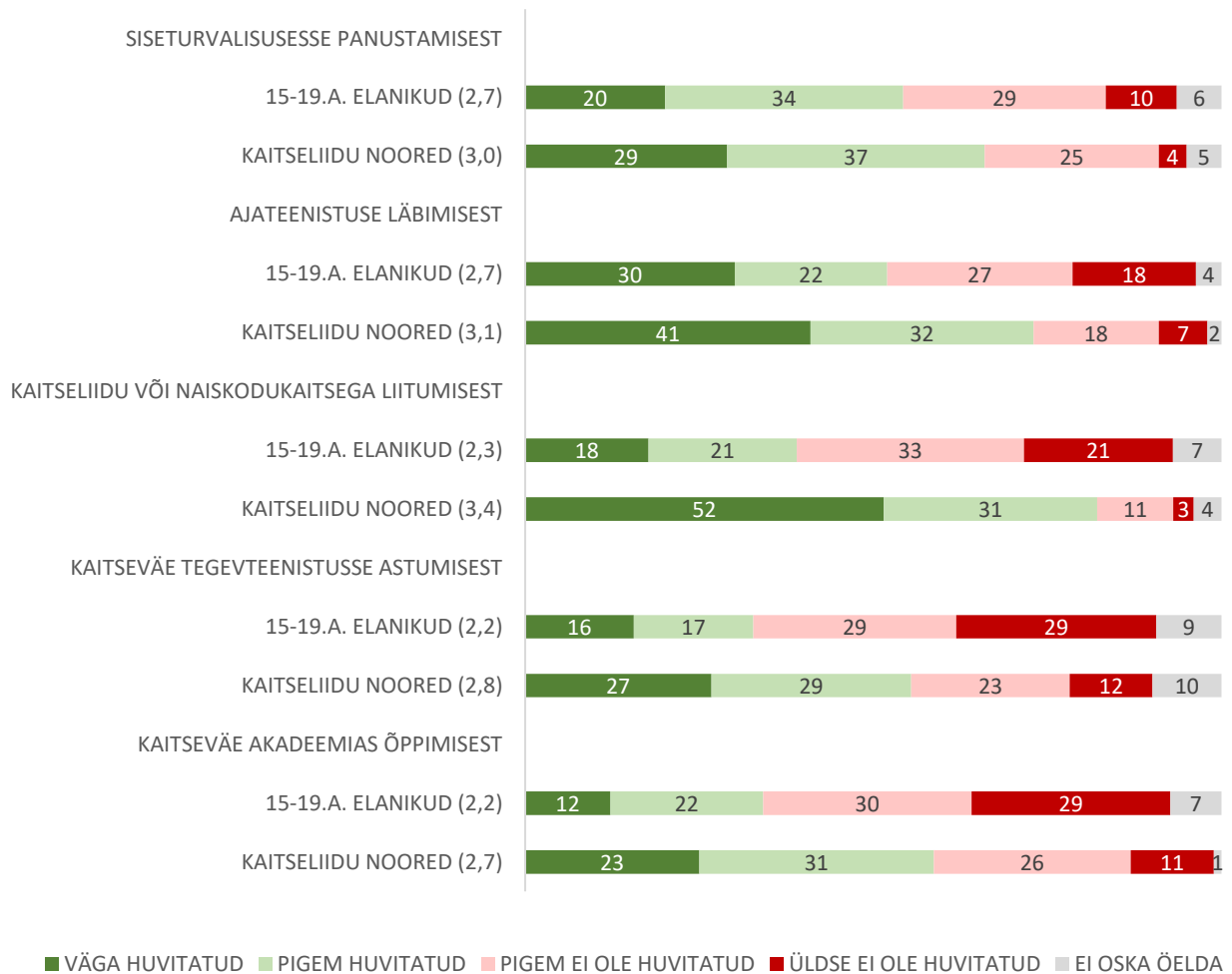
Kui Eestile tungitaks kallale, siis 28% noortest osaleks kõige tõenäolisemalt sõjalises kaitsetegevuses, 18% osaleks sõjalises kaitsetegevuses abistavalt, 22% osaleks mittesõjalises kaitsetegevuses, 5% ei osaleks kaitsetegevuses, kuid jääks Eestisse ning 20% püüaks Eestist lahkuda (joonis 15). Ligi kümnendik noortest ei osanud oma käitumist sellises olukorras prognoosida. Võrreldes elanikkonnaga on noored enam valmis osalema otseselt sõjalistes kaitsetegevustes (11% vs 28%). Kaitseliidu noorte seas on oluliselt rohkem nii neid, kes oleksid valmis osalema sõjalistes tegevustes kui ka mittesõjalistes tegevustes (82%), vaid 9% ei osaleks kaitsetegevustes, sealjuures 6% lahkukuks Eestist.

Joonis 15. Kõige tõenäolisem käitumine, kui Eestile tungitaks kallale (%).

9. Huvi kaitsevaldkondade vastu

Noortelt uuriti 4-palli skaalal, kuivõrd nad on huvitatud osalema erinevates kaitsevaldkondades. Kõige enam tuntakse huvi siseturvalisusesse panustamise (2,7 palli) ja ajateenistuse läbimise vastu (2,7). Vähem ollakse huvitatud Kaitseväge tegevteenistusse astumisest (2,2) ning Kaitseväge Akadeemias õppimisest (2,2) (joonis 16). Kaitseliidu noored on kõikidest valdkondadest keskmisest enam huvitatud, eriti Kaitseliidu või Naiskodukaitsega liitumisest (39% vs 83%), Kaitseväge Akadeemias õppimisest (34% vs 54%) ning Kaitseväge tegevteenistusse astumisest (33% vs 56%).

Joonis 16. Huvi kaitsevaldkondade tegevuste vastu (%; sulgudes keskmine).